

היחס לאנשים עם מוגבלויות

חט"ב ותיכון

מטרות:

1. בירור עמדות כלפי אוכלוסיית אנשים עם המוגבלויות.
2. חשיפה לנתונים על אנשים עם מוגבלויות
3. התמודדות עם סיפור אישי של נכה ובירור אפשרויות לעשייה חברתית לשינוי המצב.

מהלך:

שלב א'

אפשרות 1

מפזרים בחדר דפים עליהם רשומים היגדים (נספח 1)
כל משתתף מקבל מדבקות בשני צבעים. עליו להסתובב בחדר ולהדביק מדבקות על דפי ההגדים השונים לפי המפתח הבא:
מסכים – מדבקה בצבע X
לא מסכים – מדבקה בצבע Y

אפשרות 2

מפזרים בחדר דפים עליהם רשומים הגדים (נספח 1)
כל משתתף בוחר היגד שמדבר אליו ושהוא רוצה להתייחס אליו (לאו דווקא מסכים איתו).

דיון:

- איזו תמונה (שלילית או חיובית) מתקבלת מעמדותינו כלפי אנשים עם מוגבלויות?
- ממה נובעות עמדותינו אלה? על סמך מה קבענו אותם? (הכרות עם אנשים עם מוגבלויות, אמצעי התקשורת, ידע כללי, שמועות וכד')
- האם היינו רוצים לשנות את עמדותינו? האם חשוב לנו לפגוש ולהכיר אנשים עם מוגבלויות?

מחלקים את המשתתפים ל-4 קבוצות. כל קבוצה מקבלת שאלון בנושא אנשים עם מוגבלויות (נספח 2א). השאלון מבוסס על נתונים מתוך דו"ח נציבות השוויון על אנשים עם מוגבלות – (נספח 2ב).

עורכים תחרות בין הקבוצות: כל קבוצה צריכה למלא את השאלון על סמך ידע מוקדם ו"תחושת בטן". כל תשובה נכונה בזכה ב- 2 נקודות. הקבוצה שצברה הכי הרבה נקודות היא המנצחת.

למנחה – כמה נקודות שחשוב להתייחס אליהן:

1. סביר להניח שרוב המשתתפים חסרים את הידע כדי לענות על השאלון, ולכן יש לבקש מהם לנחש את התשובות. לניחוש יש ערך בהבנה של העמדות והתפיסות שיש לנו כלפי נכים ואפשר לשקף זאת בדיון שאחר כך. למשל: אם הרוב כתבו כי אנשים עם מוגבלויות הם רק 1% מהאוכלוסייה (בפועל הם 10%), אפשר להסיק מכך שאנשים עם מוגבלויות לא משולבים מספיק בחברה ולכן הרושם שנוצר הוא שהם פחות ממספרם האמיתי. באותו אופן ניתן להתייחס גם לשאלות אחרות. התשובות שניתנו לשאלות שעוסקות בשביעות רצון מהחיים, בפסימיות או אופטימיות, בקיום חיי משפחה וכד', יכולות לשקף לנו את הצורה שבה אנחנו תופסים אנשים עם מוגבלויות.
2. יש להיזהר מההנחה שהמשתתפים לא מכירים נכים או לא מודעים למצב כי בהחלט יכול להיות שיש כאלה שמכירים את זה מהבית, משפחה או הסביבה הקרובה. הדיון צריך להתנהל בצורה כזו שתיקח בחשבון תשובות שונות שיתקבלו.
3. ערכנו שאלון תחרותי כדי להכניס קצת עניין ללימוד הנתונים "היבשים". עם זאת, יש חשיבות רבה להתעכב על התשובות הנכונות (לא רק כדי לספור נקודות) ובמיוחד לתת מקום לדיון שבא לאחר מכן.

דיון בעקבות השאלון:

- האם יש התאמה בין עמדותינו כלפי אנשים עם מוגבלויות לבין המצב האמיתי?
- מה התחדש לכם בעקבות הנתונים?
- אנשים עם מוגבלויות הם כ- 10% מהאוכלוסייה (כל אדם עשירי בחברה). לפי נתון זה, הגיוני היה שיהיה בקבוצה שלנו לפחות אדם אחד בעל מוגבלות – האם זה המצב? אם לא – מה הסיבה לכך? מדוע רובנו בכלל לא מכירים אנשים עם מוגבלות?
- מה הפתיע אתכם בנתונים? מה הרשיתם אתכם במיוחד? מה הכעיס אתכם? מה נגע לליבכם?
- מה הייתם רוצים לשנות במציאות הזו?
- מדוע קשה לנו לשפוט בצדק אנשים מכוערים או אנשים שנראים שונים? מה מרתיע אותנו? מה מפחיד אותנו?
- תנו דוגמאות לפגישה שלכם עם אדם שנראה שונה: אדם מכוער / אדם נכה וכד' – איך הגבתם? מה הרגשתם?

שלב ג'

קריאה משותפת (או בקבוצות) של הכתבה "פצעי בגרות" (נספח 3).

דיון:

- האם אתם מזדהים עם הכותבת? אילו רגשות היא מעוררת בכם? (רחמים, כעס, זלזול, סלידה, הזדהות וכד')
האם התחושות שהיא מעלה מוכרות לכם כתלמידים שאינם סובלים ממוגבלות? מה זה אומר על השונה והדומה שבין אנשים בריאים ואנשים עם מוגבלות?
- האם לדעתכם נורית צריכה הייתה לעבור ללמוד בבית ספר מיוחד עם אנשים כמוה? מה המחיר של צעד כזה?
- אילו דברים ניתן לשנות בביה"ס על מנת להקל על שילובם של אנשים עם מוגבלויות? התייחסו גם לשינויים פיזיים (נגישות) וגם לשינויים תודעתיים (יחס התלמידים והצוות). כיצד ניתן לעשות זאת? - **כדאי להיעזר בדף צידה לדרך** (נספח 4)

נספח 1 - רשימת ההגדים

אנשים עם מוגבלות מהווים מעמסה על החברה שסביבם. על האחרים מוטלת החובה לטפל בהם ולדאוג לצרכיהם.

צריך להתייחס לאנשים עם מוגבלות כחלק בלתי נפרד מהחברה, כמו כל אחד אחר.

המוות עדיף על חיים עם לקות. מוגבלות שכלית או גופנית איננה מאפשרת לפרט לקיים חיים מספקים או מאושרים.

נכות משפרת את אופי האדם. היא גורמת לו להתאמץ ולהיות אדם יותר טוב.

אדם עם מוגבלות הוא אדם נזקק, חסר-אונים ובלתי-עצמאי. הוא תלוי בחסדיהם של אחרים כדי לקיים את עצמו.

אנשים עם מוגבלות מפתחים כישורים מיוחדים יותר מאנשים בריאים.

אנשים עם מוגבלות יותר חברותיים מאנשים אחרים.

אנשים עם מוגבלות צריכים ללמוד במסגרות משלהם, ולא בבית ספר רגיל.

אני מרחם על אנשים עם מוגבלות.

הייתי מעדיף שאנשים עם מוגבלות לא יגורו בשכונה שלי.

כל פעם שאני רואה אדם עם מוגבלות ברחוב, אני מסובב את המבט לצד השני.

אנשים עם מוגבלות לא יכולים להקים משפחה.

אנשים עם מוגבלות לא יכולים להשתלב ולתרום בעבודה כמו אחרים.

יש לתת לאנשים עם מוגבלות הנחות מיוחדות ופטורים מתשלומים שונים.

אנשים עם מוגבלות הם אנשים חזקים שיודעים להתמודד עם קשיי החיים.

נספח 2א – שאלון ידע אנשים עם מוגבלויות

1. כמה אנשים עם מוגבלות חמורה יש בישראל?
 א. כ- 1%
 ב. כ- 10%
 ג. מעל 50%

2. מתוך כל המבוגרים עם מוגבלויות, הרוב הם:
 א. אנשים עם מוגבלות נפשית.
 ב. אנשים עם פיגור שכלי.
 ג. אנשים עיוורים.

3. מתוך כל הילדים עם מוגבלויות, הרוב הם:
 א. ילדים מוגבלים שכלית
 ב. ילדים עם לקויי למידה והתנהגות
 ג. ילדים עם מוגבלות פיזית.

4. מצבם הכלכלי של אנשים עם מוגבלות
 א. טוב יותר משל אנשים בריאים
 ב. דומה לשל אנשים בריאים
 ג. קשה יותר משל אנשים בריאים

5. כמה אנשים עם מוגבלויות לא מצליחים "לגמור את החודש"?
 א. אנשים עם מוגבלויות מקבלים הרבה קצבאות ולכן הם תמיד מצליחים לכסות על הוצאותיהם.
 ב. כרבע מכל האנשים עם מוגבלויות "לא גומרים את החודש".
 ג. לאנשים עם מוגבלויות הרבה הוצאות ולכן הם אף פעם לא מצליחים "לגמור את החודש".

6. כמה מהאנשים עם מוגבלות חמורה מתקשים בביצוע פעולות פשוטות (הליכה, רחצה, הלבשה) בכוחות עצמם:
 א. כ- 10%
 ב. מעל 50%
 ג. כולם

7. כמה אנשים מהחברה ה"רגילה" אינם מרוצים מהחיים שלהם?
 א. כ- 2%
 ב. כמעט 20%
 ג. מעל 90%

8. כמה אנשים עם מוגבלויות אינם מרוצים מהחיים שלהם?
 א. כ- 2%
 ב. כמעט 20%
 ג. מעל 90%

9. כמה אנשים מהחברה ה"רגילה" חושבים שמצבם ילך ויהיה רע יותר?
 א. כ- 10%
 ב. כ- 30%
 ג. כ- 90%

10. כמה אנשים עם מוגבלויות חושבים שמצבם ילך ויהיה רע יותר?
 א. כ- 10%
 ב. כ- 30%
 ג. כ- 90%

11. כמה אנשים עם מוגבלויות מקבלים תמיכה מהמדינה (קצבאות, שירותים שונים, הנחות)?
 א. כמו אנשים אחרים ללא מוגבלות.
 ב. כחצי מהאנשים עם מוגבלויות מקבלים תמיכה מהמדינה.
 ג. כל האנשים עם מוגבלויות מקבלים תמיכה מהמדינה.

12. כמה אנשים מהחברה ה"רגילה" לא סיימו מעולם בית ספר?
 א. כ- 13%
 ב. כ- 44%
 ג. אין דבר כזה. כולם מסיימים בית ספר.

13. כמה אנשים עם מוגבלות חמורה לא סיימו מעולם בית ספר?
 א. כ- 13%
 ב. כ- 44%
 ג. אין דבר כזה. כולם מסיימים בית ספר.

14. כמה אנשים עם מוגבלות חמורה משתייכים לכוח העבודה (מסוגלים לעבוד)?
 א. 90% מהגברים ו- 74% מהנשים (כמו באוכלוסייה ה"רגילה").
 ב. 51% מהגברים ו- 35% מהנשים.
 ג. אנשים עם מוגבלות חמורה לא מסוגלים לעבוד.

15. כמה אנשים מהחברה ה"רגילה" מדווחים שאין להם חברים?
 א. כ- 10%
 ב. כ- 35%
 ג. אין דבר כזה. לכל אחד יש חבר אחד לפחות.

16. כמה אנשים עם מוגבלות חמורה מדווחים שאין להם חברים?
 א. כ- 10%
 ב. כ- 35%
 ג. אין דבר כזה. לכל אחד יש חבר אחד לפחות.

17. כמה אנשים עם מוגבלויות מצליחים לקיים חיי נישואין ומשפחה?
 א. בקושי 10%
 ב. בערך חצי.
 ג. כמו כלל האוכלוסייה.

18. מה שיעור המשרתים בצה"ל בקרב אנשים עם מוגבלויות?
 א. מתקרב לשיעור בקרב כלל האוכלוסייה.
 ב. אנשים עם מוגבלויות לא משרתים בצה"ל.
 ג. בודדים שממש מתעקשים, הצבא נותן להם להתנדב.

תשובות לשאלון

- ב - 1
- א - 2
- ב - 3
- ג - 4
- ב - 5
- ב - 6
- א - 7
- ב - 8
- א - 9
- ב - 10
- ב - 11
- א - 12
- ב - 13
- ב - 14
- א - 15
- ב - 16
- ג - 17
- א - 18

נספח 2 - נתונים

מתוך: דו"ח נציבות השוויון על אנשים עם מוגבלות בישראל – 2006

לקראת ציון היום הבינלאומי לזכויות אנשים עם מוגבלות לשנת 2006 פרסמה נציבות שוויון לאנשים עם מוגבלות שבמשרד המשפטים דו"ח עדכני על מצבם של אנשים עם מוגבלות בישראל. הדו"ח מבוסס בעיקרו על ממצאי הסקר החברתי של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

להלן ממצאים נבחרים:

24% מהישראלים מגדירים את עצמם כאנשים עם מוגבלות.

יותר מ-600 אלף אנשים, (9% מהאוכלוסייה) הם אנשים עם מוגבלות חמורה אשר חלק גדול מהם מתקשים לבצע פעולות בסיסיות ביותר כגון ללכת מחוץ לבית או לנוע בתוך הבית או אפילו להתרחץ ולהתלבש.

13% מהילדים הנם בעלי צרכים מיוחדים. 8% זקוקים לתמיכה ו/או טיפולים באופן שוטף.

סוגי מוגבלויות:

מתוך כלל המבוגרים עם נכות מוכרת:

- 31% הם אנשים עם מוגבלות נפשית.
- 25% הם אנשים עם מחלות פנימיות.
- 20% הם אנשים עם לקות נירוו-מוטורית.
- 11% עם פיגור שכלי.
- 6% עם לקות ראייה.
- 2% עם לקות שמיעה.

מתוך כלל הילדים עם נכות מוכרת:

- ליותר ממחצית מהילדים יש לקות מאובחנת של למידה/התנהגות
- 16% סובלים מחלות כרוניות שונות.
- 14% מוגבלים פיזית.
- 11% סובלים מבעיות חושים.
- ול-6% מוגבלות שכלית.

מצב כלכלי

מצבם הכלכלי של אנשים עם מוגבלות קשה יותר. **בריאות:** בשנת 2003 לא פחות מ-37% מבין האנשים עם מוגבלות חמורה ו-23% מבין אלה עם מוגבלות מתונה נאלצו לוותר על תרופות מסיבות כלכליות (לעומת 10% ביתרת האוכלוסייה). **הכנסה:** 69% מהאנשים עם מוגבלות חמורה ו-56% מבין אלה עם מוגבלות מתונה התגוררו בשנת 2005 במשקי בית בהם ההכנסה הנפש הייתה נמוכה מאוד (פחות מ-2,000 ש"ח לנפש) ו-25% מהם לא הצליחו לכסות את הוצאותיהם. פערים אלה נותרים בעינם גם בהגיעם לגיל זקנה ואף מחריפים. **דיוור:** אנשים עם מוגבלות גרים בדירות פחות מרווחות ויותר צפופות אשר אינן מותאמות לצרכיהם המיוחדים. פערים אלה קיימים גם בגיל העבודה וגם בגיל הזקנה. חלק מהם נאלצים להמשיך לגור עם משפחתם בהעדר תמיכה כלכלית וחברתית.

קשיים בתפקוד

למעלה מ-50% מהאנשים עם מוגבלות חמורה מדווחים על קשיים בביצוע פעולות פשוטות כמו הליכה מחוץ לבית ואף בתוכו, וחלקם זקוק לסיוע אף בפעולות יום יומיות כגון רחצה או הלבשה. גם דיכאון, לחץ, חוסר יכולת להתרכז וקשיי שינה הם מצבים שכיחים מאוד אצל אנשים עם מוגבלות חמורה ומתונה.

שביעות רצון מהחיים

18% מבין האנשים עם מוגבלות חמורה כלל לא מרוצים מהחיים (לעומת 2% בין אלה ללא מוגבלות).
אנשים עם מוגבלות פחות אופטימיים - **28% מצפים שבעתיד מצבם יורע** (לעומת 8% בותר האוכלוסייה).

תמיכה מהמדינה

330 אלף אנשים עם מוגבלויות (מתוך 600 אלף) מקבלים תמיכה ממוסדות מדינה: חלקם זכאים לקצבאות הביטוח הלאומי, אחרים מוכרים כנכי צה"ל וחלק מהאנשים מוכרים על ידי משרד האוצר כנכי רדיפת הנאצים. **שירותים נוספים** - אנשים עם מוגבלות מקבלים סיוע בשירותים נוספים כגון שירותי שיקום (משרד הרווחה, המוסד לביטוח לאומי, משרד הבריאות, משרד הביטחון), עזרה בדיוור (משרד הבינוי והשיכון), מימון עזרים ושירותי בריאות (משרד הבריאות), סיוע לעולים עם מוגבלות (המשרד לקליטת העלייה), הנחות בתחבורה הציבורית, זכאות לתווי חנייה (משרד התחבורה), חינוך מיוחד לילדים עם צרכים מיוחדים (משרד החינוך), פטורים והקלות מארנונה וממס הכנסה, ועוד.

השכלה:

44% מאנשים עם מוגבלות חמורה ו- 33% עם מוגבלות מתונה לא קיבלו תעודת סיום מבית ספר כלשהו (לעומת 13% בכלל האוכלוסייה).
רק 9% מקרב אוכלוסיית האנשים עם מוגבלות דווחו על **קבלת תעודה אקדמית** (לעומת 25% מקרב כלל האוכלוסייה).

תעסוקה

רק 51% מהגברים ו- 35% מהנשים עם מוגבלות חמורה משתייכים לכוח העבודה (לעומת 90% ו-74% בהתאמה באוכלוסייה הכללית).
21% מהגברים ו-24% מהנשים עם מוגבלות חמורה לא הצליחו להשיג עבודה - פי שלושה יותר מאשר שיעור המובטלים בקרב האוכלוסייה הכללית.
אצל 58% (לעומת 42% מהאוכלוסייה הכללית) **העבודה אינה קשורה ללימודיהם** והם מתלוננים על מפגעים בעבודה וכן על שכר נמוך מעמיתיהם הבריאים.

37% מקרב אנשים עם מוגבלות משתכרים שכר חודשי של עד 3,000 ₪ (לעומת 19% מקרב האוכלוסייה הרגילה); **רק 13%** מקרב אוכלוסיית המוגבלים השתכרו **למעלה מ- 7,000 ₪** (לעומת 40% מקרב האוכלוסייה הרגילה).

חברה

אנשים עם מוגבלות מבודדים יותר מבחינה חברתית - 35% מהאנשים עם מוגבלות חמורה ו- 21% מקרב האנשים עם מוגבלות מתונה מדווחים על היעדר חברים (לעומת 9% בלבד בקרב האוכלוסייה הכללית).
23% מהם מדווחים על היעדר אדם עליו ניתן לסמוך בעת צרה (לעומת 10% בקרב האוכלוסייה הכללית).

חיי משפחה

בניגוד לדעה הרווחת בקרב 40% מהציבור, אשר סבורים כי אנשים עם מוגבלות אינם יכולים להקים משפחה, מצביע הסקר החברתי כי **אנשים עם מוגבלות מקיימים חיי נישואין ומשפחה בדומה לשיעור בקרב כלל האוכלוסייה**.

שירות בצה"ל

שיעור המשרתים בצה"ל מתקרב לשיעור בקרב כלל האוכלוסייה – בקרב אנשים עם מוגבלות חמורה ומתונה שיעור הגברים ששירתו בצבא מגיע ל- 68%.

פעעי בגרות

"באוירה השוררת כיום בתיכון, כשכולם בודקים כל הזמן מי קול ומי לא, לחריגים אין שום סיכוי". עם פתיחת שנת הלימודים, נורית פלג מביאה את הסיפור הפרטי שלה על אחרות במערכת החינוך.

פורסם ב- ynet מעורבות, 04.09.06, <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3299491,00.html>

"שנת הלימודים מתחילה כסדרה", שמעתי בחדשות את קולו של הקריין שהשיב אותי שנים אחורה, לתקופה בה בית-הספר היווה את חיי. לכתוב שתקופת הלימודים זכורה לי כתקופה טובה לא אוכל. להפך, אפילו. זכורה לי תחרותיות, שעות לימודים ממושכות ולא מעניינות, הרגשת בדידות ושונן. תחושה שכיחה אצל תלמידים במערכת החינוך - שעדיין אינה יודעת לקבל את האחר.

המשבר שלי חל בכיתה י"א דווקא, עד אז הכל היה בסדר גמור. היו לי חברות, הלימודים עניינו אותי והרגשתי לא רע. אלא שאז, כמו בית קלפים, הכל עף ונשבר. הבעיות החברתיות שנגרמו לי נבעו ממיקומה של הכיתה בה למדתי בקומת הקרקע של בית-הספר, בשל הקושי שלי להתנייד. באותה שנה הכי נחשב היה ללמוד בקומות הגבוהות של התיכון, הרחק מחדר המורים. אך בגלל היעדר הנגישות לקומות העליונות הוחלט כי הכיתה שלי תשוכן בקומה התחתונה.

התלמידים כעסו עליי, לא ישירות כמוכן, אך האשימו אותי במיקום הגרוע בו נגזר עליהם ללמוד. אם בבית-הספר הייתה מעלית ולי הייתה גישה לשירותים אני בטוחה שהמצב הזה היה נמנע. אך כיוון שמוסדות חינוך רבים אינם מודעים לחשיבות הנגישות ולוקחים אותה כדבר מובן מאליו, קוממתי עליי את בני כיתתי בלי להתכוון.

סגל ההוראה דווקא התנהג בסדר כלפיי, כזכור לי, אבל נמנע מלהתערב במצוקותיי החברתיות. לגביהם זה היה ענייני שלי, הם פשוט באו לתיכון כדי ללמד ולהכין לבגרויות. במקביל הלחץ והתחרותיות רק הקשו את המצב ואני, מבוהלת מספיק ממצבי החברתי, הייתי צריכה להתמודד עם מציאות קשה במיוחד. אז נכון, חלק מהאשמה מוטל עליי. הייתי צריכה להתבייש פחות ולבקש עזרה, אולי אפילו שיעורים פרטיים, אך מכיוון שחששתי עוד יותר מההשלכות החברתיות של העניין לא עשיתי דבר. ציוניי הדרדרו והשנאה לבית-הספר גדלה.

הקושי החברתי שלי הלך והתעצם, הייתי שונה ואנשים התרחקו ממני. לא פעם הייתי מאחלת בקול מהוסס "בוקר טוב" וכשלא זכיתי לתגובה הדמעות מילאו את עיניי. כך גם הרחקתי מעליי את מעט האנשים שכן חיבבו אותי. נכנסתי לדיכאון די עמוק. לא אחת הכרזתי שהתיכון הוא פשוט בית חרושת לציונים, שהוא איבד את הפן החברתי שלו לטובת הבגרויות שתפסו את מקומו. ברור לי שהבגרויות חשובות, אך הערכים החברתיים חשובים לא פחות.

באוירה השוררת כיום בתיכון, כשהתלמידים בודקים כל הזמן מי קול ומי לא, מי יוצא עם בניו/ות הזוג השווים, מי לובש את המותגים הנכונים - וגם מי משתמש בסמים ומי לא, לחריגים ולשונים אין סיכוי. בתקופה הגרועה ביותר שלי ניגשתי ליועצת בתקווה לזכות למעט הבנה. כל מה שזכור לי ממנה הן האשמות קשות כלפיי. "את לא מנסה להשתלב מספיק", "את צריכה להיפתח", "לא יכול להיות שכולם כה רעים", היא הטיחה בי. ואני, אני האמנתי בכך עד-כדי-כך שבפעם הראשונה בחיי חשבתי על ההתאבדות.

למה אני צריכה את כל זה? למה להמשיך לסבול? בכיתי ללא הפסקה ורק רציתי למות. אבל מאז עבר זמן רב, והיום אני יודעת שהיא טעתה. בזמנו שוחחתי עם עובדת סוציאלית ששינתה את כל נקודת מבטי והבהירה לי שאני נורמלית לגמרי. נוסף לכך, רק בכיתה י"א התמודדתי עם הבעיות הללו. ביתר השנים הייתי מיוודת עם הכיתה ואפילו עם כמה מהבנים, ותקופת לימודיי באוניברסיטה הייתה נפלאה.

הסיפור הפרטי שלי, שמשותף להרבה יותר מדי אנשים, גורם לי לתהות מדוע בבית-הספר לא מתנהלים שיעורי חברה והרצאות המבהירים שתלמידים עם מוגבלויות אינם שונים כל-כך, מדוע הם אינם מקנים גם ערכים חברתיים? מובן שככל שאנשים מתבגרים הם מקבלים את השונה בקלות ובהבנה רבים יותר, אז למה לא להתחיל זאת בגיל מוקדם?

נספח 4 - צידה לדרך – אנשים עם מוגבלויות

חשוב מאד להבין את הבעיה החמורה בה נתקלים אנשים עם מוגבלויות. אבל – חוץ מלהבין ולהזדהות יש עוד הרבה דברים שאנחנו יכולים לעשות.

לפניכם מאגר של רעיונות לפעילות במסגרת תנועת הנוער או בית הספר. כל הרעיונות הם אפשריים בתנאי שלוקחים את העניין ברצינות.

העלאת מודעות

אחד הגורמים המשמעותיים ביותר הגורמים לחוסר הנגישות, הפיזית והנפשית, הוא חוסר המודעות לבעיה. לכן מאד חשוב לבדוק כיצד ניתן לעורר מקסימום מודעות לנושא. להלן מספר רעיונות בתחום:

1. יציאה לקמפיין (מסע פרסום) בתחום זה. הכנת כרזות, פלאיירים וכו' וחלוקה לאנשים, העברת הרצאות וסדנאות בנושא.
 2. ניתן להשאיל כיסאות גלגלים מארגון כמו "יד שרה" ולצאת למקום מרכזי כמו מדרחוב וכו'. המטרה היא ראשית להבין בעצמנו מה חווה אדם נכה. ניתן לנסות לבצע פעולות פשוטות כמו: להיכנס לחנויות, להתקשר מטלפון ציבורי, לחצות את הכביש, להוציא כסף מהכספומט וכו'. כשמתנסים בזה רואים ומבינים את הקושי העצום.
- מעבר לכך, העניין מעורר תשומת לב וניתן תוך כדי פעילות להיכנס לבעלי העסקים, להסביר ולהדגים להם את הקושי.

חשוב: ישנם אנשים רבים שעבורם הישיבה בכיסאות גלגלים הינה מציאות חיים. לכן חשוב

להקפיד לא לעשות מזה צחוק ולהתייחס לעניין ברצינות.

3. אם ישנה מגמת קולנוע או "פריקים" לצילום – ניתן לצלם סרט בנושא המדגים את הקושי ואת החשיבות בעיסוק בבעיה ולהקרין אותו במקומות שונים.
- כמו כן, ניתן לעשות תחרות כרזות, צילומים וכו' בנושא.

סיוע בהנגשה

1. ניתן להציע לבתי קפה להחזיק בתפריטים המותאמים לכבדי ראייה: כתב ברייל, כתב מודפס גדול מאד. ניתן לתאם בין בעלי העסק לבין מקומות שניתן להדפיס בהם בכתב ברייל (ראו אתרים למטה).
 2. ניתן לערוך עצומה של בני נוער (של כל התנועה, בית הספר וכו') ולהגיש אותה לעירייה בדרישה להנגיש מקומות מסוימים, להתקין רמזורי שמע וכו'.
 3. כדאי לערוך סקר במקום מגוריהם לגבי מקומות ציבוריים שונים, כגון: מתנ"ס/מרכז קהילתי אחר, לדתיים – בתי כנסת, בתי ספר וכו'. במידה וגיליתם שמקומות אלה אינם נגישים יש לפנות לאחראים על המקום בבקשה להסדיר נגישות. במקרה כזה כדאי לבדוק אפשרות לקשר אותם לאחד הארגונים העוסק ומייעץ בתחום (ראו למטה). יש לעקוב ולבדוק האם הנושא מתקדם.
- ניתן ליצור קשר עם העיתונות המקומית ולפרסם את תוצאות הסקר, לעודד מקומות שהסכימו לשפר ושעשו כך בפועל וכו'.
4. התאמת הטלפונים בתנועת הנוער לנכים. ישנם מסלולים מיוחדים המותאמים לאנשים עם מוגבלויות. כן באה לידי ביטוי המוכנות האמיתית לוותר על מנת לאפשר לחניכים נכים להצטרף. זהו המבחן האמיתי: האם נוותר על משהו שאנחנו אוהבים בשביל ערכים מסויימים. הטיול אמנם יראה אחרת אבל הוא יאפשר לחבר'ה שעד עכשיו לא יכלו להצטרף – לקחת חלק פעיל.
 5. בהמשך לרעיון הקודם – ניתן לנסות ולפעול להנגשת מסלולים או אתרי תיירות וביולי. ניתן לפעול בשיתוף הקק"ל או החברה להגנת הטבע.

חשוב: למרות שאחת הפעולות המתבקשות לכאורה היא לקחת מלט וליצוק בעצמנו רמפות, יש לשים לב שרמפה שאינה בנויה לפי התקן הדרוש עלולה להיות מסוכנת לנכה! לכן – יש להיות בקשר עם יועץ נגישות (דרך אחד הארגונים להלן) אשר יסביר מה נכון לעשות על מנת לא לגרום נזק. נשמח לשמוע על רעיונות נוספים ולהוסיפם לרשימה!!!

אתרים וארגונים מומלצים:

- **נגישות ישראל** www.aisrael.org
עמותת נגישות ישראל הוקמה בשנת 1999 על מנת לאפשר את השתלבותם בחברה, בשוויון, בזכות, בכבוד ובמקסימום עצמאות של אנשים עם מגבלות החיים בישראל.
- **המרכז לחיים עצמאיים ("נכים עכשיו")** 02-5634715
המרכז לחיים עצמאיים הינו הראשון מסוגו בארץ והוא ארגון של אנשים עם מגבלות. הוא דוגל בשוויון זכויות לאנשים עם מגבלות; שיוויון הזדמנויות בכל תחומי החיים: השתלבות בקהילה וניהול אורח חיים עצמאי של אנשים עם מגבלות. המטרה העיקרית שינוי התפיסה החברתית כלפי הנכות. הארגון מפעיל תוכניות לתמיכה, ליווי, ייעוץ וסינגור של אנשים עם מגבלות למען אנשים עם מגבלות. (הארגון מסייע לעמותת "במעגלי צדק" ופועל בשיתוף לקידום התו החברתי ומודעות בנושא זכויות נכים).
- **נציבות שוויון לאנשים עם מגבלויות** (משרד המשפטים)
[/http://www.justice.gov.il/MOJHeb/NetzivutNEW](http://www.justice.gov.il/MOJHeb/NetzivutNEW)
- **ארגון בזכות** <http://www.bizchut.org.il>
ארגון בזכות הוקם בשנת 1992 על ידי האגודה לזכויות האזרח, והפך תוך זמן קצר לארגון עצמאי. בזכות מהווה כתובת לאנשים שזכויותיהם נפגעו בגין מוגבלותם, לבני משפחותיהם, לאנשי מקצוע שעובדים עימם, לארגונים הפועלים בשטח בתחום זה ולקובעי מדיניות בכנסת ובממשלה.
- **מרש"ל**, 02-5388955
מרש"ל הינו מרכז רב שירותים לעיוורים וללקויי ראייה המסייע במתן מגוון שירותי ייעוץ, שיקום ופנאי לעיוור ולקויי ראייה, תחת קורת גג אחת. כל זאת במטרה להקנות לאדם העיוור את המימנויות וההכשרה המתאימה לקראת עצמאות.
- **בית חינוך עיוורים** <http://www.ivrim.org>
בית חינוך עיוורים מהווה מסגרת הנותנת שירותים לעיוורים ולקויי-ראיה בתחומים שיקומיים, חינוכיים וטיפוליים. המטרה המרכזית היא לקדם את יכולתו של העיוור לקראת עצמאות תפקודית והשתלבות מירבית בקהילה, וכן לעזור לעיוורים משולבים, תוך התמקדות בצרכים היומיומיים ובאתגרים התפקודיים.
- **המרכז לעיוור בישראל** <http://www.blinds.org.il>
עמותה ללא מטרת רווח, הפועלת לרווחת העיוורים ולקויי הראייה, לשילובם המלא בחברה הישראלית ולייצוגם בפני הרשויות הממלכתיות והציבוריות.

בהצלחה!